

Sant Boi de Llobregat

50
ANYS
de Fira de
la Puríssima

ANTECEDENTS HISTÒRICS

Les antigues fires

La plaça del Mercadal acollia les antigues fires santboianes.

El dret de celebrar fires a la nostra vila fou concedit, pel rei Jaume I el Conqueridor, a les acaballes de la campanya de conquesta de les terres de València, al segle XIII, a la família Llacera, custodis de l'antic Castell de Sant Boi.

La proximitat de la nostra vila amb Barcelona i l'existència d'un pont -sòlid- a començaments del segle XIV, facilitaven la presència d'una gran gentada. La constatació de repetits conflictes i la promulgació d'ordinacions ens donen a conèixer la importància de la vella fira i l'important moviment comercial que aquesta comportava.

Quant el pont fou substituït pel pas en barca, conseqüència de la seva repetida destrucció per la violència del nostre Llobregat, les fires van perdre importància arribant a desaparèixer completament de la documentació baix-medieval.

Podem assegurar què, aquelles antigues fires santboianes, malgrat els repetits intents per relacionar-les, no van tenir cap efecte en la formulació de l'actual Fira de la Puríssima.

Exposició de Pomes a la Biblioteca Popular de Sant Boi.

Les iniciatives de la Biblioteca Popular de Sant Boi

El mes de març de 1926 entrava en funcionament la Biblioteca Popular de Sant Boi. Des d'un bon principi va tenir en compte la realitat econòmica de la nostra vila on el sector primari era hegemònic i, a partir de les propostes d'alguns socis (Carles Martí, l'impressor Joan Font, etc.), es va procurar de dotar els seus fons d'una bona col·lecció de llibres i publicacions tècniques sobre agricultura que permetessin a la pagesia santboiana de millorar els seus coneixements sobre productivitat i qualitat.

La tardor de 1930 es va impulsar la celebració d'un cicle de conferències agrícoles i, l'any 1931, s'hi organitzà una "Exposició de Roses" del reconegut cultivador Pere Dot, de Sant Feliu de Llobregat. L'èxit fou tan gran que el mes de desembre d'aquell mateix any s'acordà de celebrar, al propi local de la Biblioteca, una "Exposició de Fruticultura", concretament de pomes, que es veié acompanyada d'un concurs d'embalatge que se celebrà a l'Ateneu Santboià.

Aquesta exposició tingué un èxit rotund i va engrescar als seus promotors a llençar-se a noves aventures.

1932. "Exposició de Fruites d'Estiu"

Carles Martí, el desaparegut "Cronista de la vila" i Joan Font eren, a més, directius del Sindicat Agrícola de Sant Boi (fundat l'any

El President Macià visitant la mostra exhibida pel Sindicat Agrícola de Sant Boi.

1908), on es responsabilitzaven dels contactes per a l'exportació internacional de la producció frutícola i hortícola del Pla del Llobregat.

De la seva relació amb aquestes i d'altres entitats de la vila, l'any 1932, va sortir l'idea d'organitzar, per al mes de juliol i a l'Ateneu Santboià, una gran exposició agrícola l'"Exposició de Fruites d'Estiu" que, sense pensar-s'ho, constituirà el precedent més directe de la Fira de la Puríssima.

Aquesta exposició va comptar amb un Comitè d'Honor que es trobava encapçalat per Francesc Macià, president de la Generalitat, qui vindria -personalment- a inaugurar-la.

La responsabilitat organitzativa va recaure en un Comitè Executiu format per representants de la Generalitat de Catalunya, de l'USAC, de l'Ajuntament de Sant Boi, de la Biblioteca Popular, de l'Ateneu Santboià i del Sindicat Agrícola local.

Aquesta exposició va comptar amb la participació de bona part de la pagesia local que es veié acompanyada per delegacions dels altres Sindicats Agrícoles de la comarca. A més, a la Biblioteca Popular, se celebrà una exposició fotogràfica "d'assumptes frutícoles".

La importància d'aquella iniciativa queda manifestada en l'edició d'uns vistosos cartells (amb versions en català, castellà i francès), programes, segells commemoratius, etcètera; que assoliren plenament els seus objectius: convertir la nostra població, durant un dia, en la capital agrícola de Catalunya.

1941. «Exposición de frutas y productos del campo»

En els moments més difícils de la postguerra, concretament pel 17 d'agost de 1941, la "Hermandad Sindical del Campo", que havia substituït a l'antic sindicat, va promoure la celebració d'una nova mostra recolçada en l'existència, a la nostra vila, de la "jefatura" de la III Zona Agrícola que agrupava bona part de les "Hermandades" de la vall baixa i pla del Llobregat.

Aquesta exposició va celebrar-se als jardins de la Torre del Sol i va comptar amb l'assistència del Ministre d'Agricultura, general Miguel Primo de Rivera, fill de l'antic dictador i germà del mític José Antonio. Aquest personatge feu un discurs molt elogios per a l'agricultura catalana i, molt especialment, per a la baix llobregatina.

La "Hermandad" de Sant Boi, repetint una de les iniciatives d'èxit de l'exposició de 1932, va instal·lar-hi un enorme corn de l'abundància, amb una riquíssima i variada selecció de fruites, que va ser l'admiració de tothom (la premsa de l'època parla de 40.000 visitants). Molts i moltes santbolanes no podien menys que recordar, en aquella exposició, l'ambient local desaparegut com a conseqüència del canvi polític.

Les dificultats del període, caracteritzat pel desenvolupament de la 2ª guerra mundial, amb una gens discreta participació del règim franquista, dificultaren la repetició de l'esdeveniment els anys successius, si bé la III Zona Agrícola va celebrar diverses mostres, de poca entitat, a l'interior de la pròpia "Hermandad" que coincidiren amb la visita de diverses personalitats del moment.

Propaganda de 1941

DE LES FIRES DE PLANTERS A LA FIRA DE LA PURÍSSIMA

Una consolidació accidentada (1947-1951)

El públic visitant la Fira de Planters a la Rambla.

La tardor de 1946 i a proposta del soci Joan Font i Esteve (un dels impulsors de les mostres agrícoles dels anys trenta), la "Hermandad Agrícola" va acceptar de celebrar un mercat d'arbres fruiters on poder fer les comandes i poder conèixer la producció viverista de Catalunya. L'altra gran fira comarcal, la de la "Candelera" a Molins de Rei, s'esdevenia en una data molt tardana com per adquirir els arbres frutícoles i poder fer plantacions regulars amb èxit. Va ser escollida, com a data més apropiada, el 8 de desembre, festivitat de la "Puríssima". Aquella edició, però, per una manifesta manca de temps no es pogué realitzar, ajornant-se fins l'any següent, 1947.

El 8 de desembre de 1947 se celebrà, amb un propòsit ferm de continuïtat, la "I Feria de Planteles de Árboles Frutales y de Adorno" on, a més de la mostra, s'organitzà un concurs i un cicle de conferències sobre fruticultura, que van anar a càrrec de reconeguts enginyers agrònoms, essent clausurat per Lluís Pascual Roca, president de la Cambra Agrària Provincial de Barcelona.

Tot i la voluntat de continuïtat, l'edició de 1948 no va celebrar-se, posant novament en evidència la intermitència de les nostres exposicions agrícoles. S'ha apuntat a l'escassa presència de públic i al reduït nombre d'expositors la interrupció d'aquella iniciativa que, recordem-ho novament, era novedosa i trencava amb l'antiga tradició de les mostres de fruita del Pla del Llobregat

per abastar una major complexitat organitzativa.

L'any 1949 va anunciar-se la "II Feria de Planteles de Árboles y de Adorno", acompanyada d'una nova exposició de pomers a la Biblioteca Popular.

L'any 1950 va aparèixer, per primer cop, el concepte de Fira de la Puríssima associat a la "III Feria de Planteles de Árboles y de Adorno", organitzant-se als jardins de l'Ateneu Santboià una gran exposició, comarcal, de tota classe de fruites i verdures. Aquella fira va incorporar tot un conjunt d'iniciatives culturals que ajudaven a farcir el "gall" firal.

L'edició de 1951, anunciada directament com a "Feria de la Puríssima" fou molt lluïda, sobretot per a la pagesia local, que celebraren l'acabament de les obres de remodelació del vell edifici social. Aquell acte s'aprofità per descobrir una placa al carrer de Lluís Pascual Roca, que venia a substituir una part de l'antic carrer de Montmany, en senyal de reconeixement a qui havia estat president de la Cambra Agrícola Provincial. També s'aprofità per fer un homenatge als socis fundadors del Sindicat Agrícola. Finalment i a la nova Sala de Juntes s'inaugurava una galeria de retrats de santboians il·lustres.

La mostra de productes d'aquest any, 1951, es desenvolupà a la nova sala de cinema i teatre de l'Ateneu Santboià, encara en construcció.

EVOLUCIÓ DE LA FIRA DE LA PURÍSSIMA (1947-1996)

La hegemonia del sector agrícola (anys 50)

La responsabilitat organitzativa de les primeres edicions de la Fira va recaure, de forma exclusiva, sobre els membres de la «Hermandad Sindical». A les diverses edicions, i de forma puntual, s'incorporaren actes organitzats per les entitats culturals i esportives locals. La fira tenia, com a principals escenaris, la Rambla, la plaça de l'Ajuntament, l'avinguda de Maria Girona i el carrer de l'estació.

Les autoritats camí de l'Ateneu Santboià a l'any 1951.

Els complements de la llar van irrompre amb força a les edicions dels anys 60.

Maquinaria d'oficina
a l'edició de 1963.

La fira, d'un únic dia de durada, funcionava d'una forma molt mecanicista, totalment repetitiva en els continguts i amb una promoció molt escassa. Tot i així, i fins l'any 1957, la fira va tenir un signe ascendent. D'aquest període podem destacar l'exposició agrícola i comercial que es feu, l'any 1954, a l'antiga sala d'espectacles de "Cal Ninyo", al carrer Major. A l'espaiós vestíbul s'organitzà un concurs d'avicultura.

Les edicions de la segona meitat dels cinquanta foren, per contra, de franca decadència. Un factor, totalment imprevisible, influí en aquest fet: la meteorologia. El fred i la pluja, repetitiva, restaren expositors i públic a les edicions compreses entre 1957 i 1960. S'arribà a tèmer per la continuïtat de la Fira davant de la manca d'interès -manifesta- de molts expositors i de la decepció d'alguns dels propis membres de l'equip d'organitzadors.

en relació a les crítiques edicions dels anys anteriors. Les cròniques posteriors ens parlaran d'un gran èxit.

Cal recordar que es vivien profunds canvis, urbanístics i demogràfics, a la nostra població. L'activitat constructora esdevenia frenètica i nous barris començaven a emergir sobre les terres ocupades, durant segles, per vinyes.

L'ubicació del recinte firal es movia al mateix ritme que la població. La rambla, la plaça de l'ajuntament, l'estació, ... eren substituïdes per l'antic camí de Viladecans tot enllaçant amb la gran Plaça de Catalunya que fou, els anys següents, el lloc on s'instal·laren els planters i les atraccions de fira.

Les següents edicions confirmaren la reactivació de la fira, canviant -de forma ràpida- el seu pal de paller, l'agricultura, pels sectors industrial i comercial. La decidida participació d'aquests sectors, sobretot a partir de 1963, fou més que notable.

Un concurs celebrat entre els pastissers

La incorporació del sector comercial (anys 60)

A les acaballes de l'any 1960, la revista local «Vida Samboyana» recollia escrits força crítics amb la Fira on s'apuntava que aquesta havia entrat en declivi i que, per remuntar-la, calia la col·laboració de tota la població: particulars i entitats.

El novembre de 1961 s'anuncià la creació d'un Patronat que, amb una major disponibilitat econòmica com a conseqüència de la participació de l'administració local, hauria de vetllar per la bona organització i desenvolupament de la Fira. Aquesta, incentivada per un ampli desplegament publicitari, es va multiplicar

Vista aèria de la plaça de Catalunya ocupada pels planters.

locals, el 1965, marcarà l'inici de la tradició d'els fadrins de Sant Boi, un pastisset que compta amb la poma entre els seus ingredients bàsics. Aquesta laminadura ha

esdevingut un dels símbols característic de la nostra Fira.

Una altra data remarcable fou l'edició de 1967 que s'aprofità per inaugurar el nou mercat de Sant Jordi que venia a cobrir la demanda d'un àmpli sector de població, de nova implantació.

Les iniciatives culturals (anys 70)

En aquesta dècada un dels fets cabdals va radicar en la compra, feta pel municipi, de l'antiga fàbrica Sàbata i Gendrau «Cal Quirzet», al carrer Jaume I (llavors del general Mola) que va acollir, després del tancament de «Cal Ninyo» la mostra frutícola i comercial.

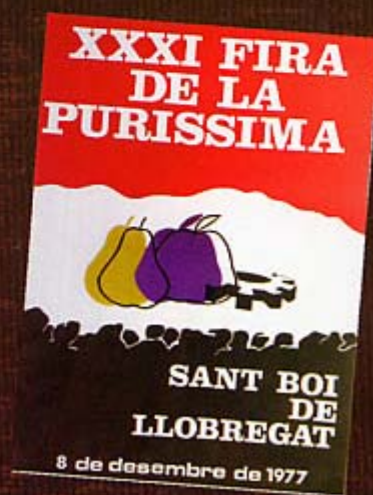
La Fira -plenament consolidada- arribaria, l'any 1971, a la seva 25ª edició. El Patronat va recuperar una antiga iniciativa i va instituir un «Concurs de cartells» que fou guanyat, en aquella primera edició, per l'artista local Maria Dolors Villadelprat. En paral·lel s'organitzà un concurs de pintura ràpida que faria reviure, durant molts anys, una molt important tradició artística local.

Un altre moment significatiu fou l'any 1975 quan, un grup de joves pagesos, va crear el «Grup de l'enciam» donant lloc a un dels fenòmens més significatius de la fira durant la dècada següent: la distribució massiva d'aquesta verdura als visitants. Aquesta iniciativa es va mantenir fins l'any 1984 quan, dificultats econòmiques, feren inviable la seva continuïtat.

Cal dir que la Fira havia passat de comptar els visitants en milers -en els seus inicis- a desenes de milers -al llarg dels anys

Un exemple de composició artística a l'Exposició de Fruites.

Exhibició de balls regionals a l'edició de 1986

seixanta- i, des de meitat dels anys setanta, amb centenars de milers. La nostra vila havia passat, en 25 anys, de 10.000 a 65.000 habitants.

Els canvis polítics que es van viure a l'Estat també repercutiren sobre la Fira. Una societat civil, en franca reconstrucció, començava a recuperar el carrer i entitats i iniciatives, de tot tipus, feien acte de presència, prenent -de forma progressiva- un major protagonisme en l'atenció del públic visitant.

Una dècada de transició (anys 80)

Els canvis esdevinguts a la nostra població, com a conseqüència de la nova dinàmica sorgida de les eleccions municipals de 1979, també repercutiren a la Fira.

Aquesta viurà un ritme ascendent que contrasta amb la crisi de la pagesia local (retrocès agrícola, robatoris als camps, repercussions de les polítiques d'adaptació a les disposicions europees, ...). L'antiga "Hermandad Sindical" desapareixia convertint-se en "Cambra Agrària Local" i,

per discrepàncies en la interpretació dels estatuts del Patronat de la Fira, deixà de participar en l'organització.

El canvi d'ubicació de l'exposició de fruita, conseqüència de l'enderroc de "Cal Quirzet" i els canvis d'ubicació dels diversos espais de la Fira, motivats per les transformacions urbanístiques de la nostra vila, dificulten l'entesa entre diversos sectors socials. Al debat intern s'afegí el debat -estatal- sobre el manteniment o no de la festa religiosa del dia 8, davant de la proximitat festiva del 6 de desembre, data en que es commemora el referèndum constitucional de 1978.

Malgrat tot, la Fira no va parar de créixer en nombre d'expositors i visitants i, entre l'any 1984 i 1986, s'inicià la recuperació del sector agrícola amb iniciatives com la "Mostra d'Eines i Estris del camp" que, continuada al llarg d'uns anys, s'alternarà entre la Fira i la Festa Major. També cal recordar la recuperació de la mostra ramadera amb iniciatives com ara una petita exposició d'animals de granja promoguda des de l'Escola Pública «Cinc Roses» i la incorporació del concurs d'arrossegament de cavalls (1989).

La consolidació d'espais (anys 90)

La Fira de la Puríssima ha comptat, any rera any, amb la visita de destacades personalitats polítiques com ara Josep Tarradellas i Jordi Pujol, presidents de la Generalitat; diversos presidents de les altres Comunitats Autònomes; ministres i consellers d'Agricultura i la representació

La Torre Figueres va acollir el recinte ramader (1993). Al fons, l'ermita de Sant Ramon.

Parada de venda de cistell a la Fira Artesanal

L'expresident Josep Tarradellas i la seva esposa, Antònia Macià, convidats d'honor a l'edició de 1985.

institucional i popular dels municipis amb els que tenim signats protocols d'agermanament com ara amb Azuaga i Don Benito (Extremadura) o Marianao (L'Havana, Cuba),

La reconstitució del Patronat Municipal de la Fira i l'organització tècnica de la mateixa, encarregada des de mitjan de la dècada anterior a gabinets tècnics especialitzats en el muntatge de certàmens d'aquesta envergadura, ha centrat bona part de l'esdeveniment en el sector comercial que queda reforçat amb la presència dels "stands" institucionals i d'entitats juvenils, culturals i esportives que s'esforcen, cada cop més, en millorar la presentació de la seva oferta de missatges o productes, com ara els "fadrius de Sant Boi" que, trenta anys després de la seva creació, ha esdevingut el dolç típic de la fira.

La recuperació de la part més tradicional de la fira i la seva instal·lació al barri antic, atenent una reivindicació ciutadana, s'ha vist acompanyada de l'urbanització del Parc de la Muntanyeta que ha acollit el nucli de l'esdeveniment, ara sí, amb una clara voluntat de permanència.

Aquests darrers canvis han consolidat, creiem que de forma definitiva, els espais de la nostra Fira de la Puríssima que continua sent, i esperem que per molts anys, un dels millors aparadors de la nostra ciutat: Sant Boi de Llobregat.

Antigues eines agrícoles dins
l'Exposició de Fruites.
Can Masallera, 1992

